

Tilburg University

Review of the book Het probleem van de geld- en credietschepping door particuliere banken, J. Moscow, 1935

Kaag, H.A.

Published in:
Maandschrift Economie

Publication date:
1936

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Kaag, H. A. (1936). Review of the book Het probleem van de geld- en credietschepping door particuliere banken, J. Moscow, 1935. *Maandschrift Economie*, 1(11), 597-599.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

BOEKBESPREKING

Het Probleem van de Geld- en Credietschepping
door particuliere banken, door Dr. John Moscow.
Uitgave: Tjeenk Willink & Zoon, Haarlem, 1935.

De vraag in hoeverre door de particuliere banken geld kan worden geschapen en een meervoudige, d.w.z. het bedrag der toevertrouwde gelden overtreffende crediet-verleening kan geschieden, behoort sedert jaren tot een van de meest omstreden problemen, niet alleen tusschen theoretici, maar ook in een kring die daarenboven ook bankiers omvat.

De strijd gaat eigenlijk al terug tot de periode, welke aan de oprichting van de Bank of England in 1694 voorafging, een strijd welke zich toen vooral concentreerde om het z.g. Credietfonds, waarbij merkwaardigerwijze meer belangstelling bestond voor het vraagstuk van de z.g. dekking als dat van de liquiditeit. Men mag het schrijver van bovengenoemd werk echter niet kwalijk nemen, dat hij niet zoover in de historie heeft terug gegrepen en de strijd om de Peelact van 1934 tusschen de aanhangers van de Currency Theorie en van het Banking Principle als uitgangspunt van zijn historische inleiding heeft genomen. Hij baseerde zich daarbij met succes op Wagner's meesterlijk jeugdwerk „Die Geld und Krediet Theorie der Peelschen Bankakten”.

De historische inleiding is overigens niet het sterkste deel van dit werk. Zoo is onder de oudere schrijvers, naar mijn meening, te weinig aandacht besteed aan Mc. Leod en onder de jongeren aan Schumpeter en Keynes.

Dit alles doet aan de verdienste van zijn werk echter niets af. De historische inleiding is slechts een aanloop tot de behandeling van enkele concrete vraagstukken, waartoe de behandelde schrijvers inderdaad een practisch aanknoopingspunt vormden.

Zoo is met de critiek op H. Withers tevens een afdoend antwoord gegeven op alle z.g. abstracte credietscheppings-theorieën, welke of wel uitgaan van de veronderstelling, dat alle chartaal geldverkeer mag worden verwaarloosd (Hahn) of wel dat dit chartaal geld weer automatisch bij de banken terugkeert. Terecht toont schrijver aan, dat niet elke credietverleening een deposito creëert, doch inplaats daarvan aanleiding kan geven tot debiteuren-substitutie, terwijl anderzijds ook de onjuistheid wordt aangetoond van de meening, dat deposito uitsluitend door credietverleening kan ontstaan. De chartale geldstroom, zich bewegende via het bankwezen, kan toch ook aanleiding tot het vormen van deposito's geven. Door de behandeling van de chartale circulatie crediet theorieën, vormt Phillips' Bank Credit het voornaamste aanknoopingspunt van zijn beschouwingen. In tegenstelling met Withers neemt Phillips aan, dat het verleende crediet geheel in

chartaal geld wordt afgenomen en daardoor slechts via het gehele banksysteem aanleiding kan geven tot een meervoudige crediet-creatie met daaraan gekoppelde deposito vorming.

Terecht concludeert schrijver, dat Withers veronderstelling van geheel girale beschikking over het verleende crediet en Phillips' hypothese van geheel chartale beschikking, twee uitersten vormen, welke voor de feitelijke verhoudingen in het bankwezen uitzonderingen zijn. Hij ziet de mogelijkheid tot meervoudige crediet-verleeningen beperkt, door de ratio van de kasmiddelen, tegenover de deposito's en het deel van de credieten, hetwelk niet in kasgeld wordt opgevraagd, dus giraal wordt verrekend. Hij gaat daarbij van de juiste opvatting uit, dat voor de deposito's, welke door de cliënt van de bank zijn gedeponeed een ander opvragingspercentage en daardoor kas-ratio moet gelden, als voor het bedrag, dat door de bank namens de cliënt ter beschikking wordt gesteld niet van een noodzakelijke relatie van de bank doch van een relatie van den cliënt-debiteur. Indien zoowel de kas-ratio als het percentage van het crediet die contant worden opgenomen, als gegeven grootheden kunnen worden beschouwd, is daarmee inderdaad tevens de mate van meervoudige crediet-uitzetting bepaald. In betrekking tot het laatste percentage bestaat daaromtrent eenige twijfel. De terminologie girale beschikking kan hier gemakkelijk tot misverstand aanleiding geven. Essentieel is toch niet of die beschikking al dan niet in contanten geschiedt, doch essentieel is of de betalingen van de cliënt aanleiding geven tot het aanhouden van een verhoogd saldi van de relaties van de debiteuren bij de betreffende bankinstelling. Indien die relaties zouden beschikken door overschrijving van de eerste bank naar een andere bank, is het effect anders, dan geeft de credietverleening bij bank A aanleiding tot deposito-vorming bij bank B. Bank B krijgt dan een vordering op bank A, welke niet als een gewoon deposito, waarvoor de normale kas-ratio geldt, mag worden beschouwd. Alleen wanneer een crediet-verleening van bank B op gelijke wijze aanleiding geeft tot een vordering van A op B, blijft door compensatie dezer vordering, de liquiditeit onaangetast.

Door deze factor te verwaarloozen komt schrijver ertoe te weinig aandacht te besteden aan de beteekenis, welke voor een crediet-uitzetting is gelegen in het gelijk tempo houden met andere bankinstellingen. Daardoor komt hij er tevens toe, om de beteekenis te onderschatten van de mate waarin een bepaalde bankinstelling een feitelijke rol speelt in het betalingsverkeer. Indien die rol practisch nihil is, wat Hahn aanneemt, voor de z.g. secundaire banken zal over het totaal van het verleende crediet misschien wel giraal worden beschikt, doch de girale beschikking zal dan niet leiden tot een vermeerdering der deposito's bij de credietgevende banken, doch bij die banken, die in het betalingsverkeer een domineerende positie innemen. Indien men deze factor in het oog houdt, wordt het ook duidelijk, dat er geen essentieel verschil

bestaat tusschen het bankbiljet voor zoover dit geen wettelijke betalingskracht bezit (en zulks was tot voor enkele decennia in de meeste landen nog regel) en de vordering (deposito) op die banken, welke in het betalingsverkeer practisch als betalingsmiddel wordt aanvaard.

Terecht onderscheidde Keynes in zijn Treatise on Money: "State Money or Money-Proper and Bank-Money or Acknowledgements of Debt", waarbij „Bank-Money is simply an acknowledgement of a private debt, expressed in the money-of-account, which is used by passing from hand to another, alternatively with Money-Proper, to settle a transaction”.

Indien men vasthoudt aan het feit, dat bankgeld is een vordering op een bank, dan heeft het ook niets merkwaardigs, dat geldcreatie plaats vindt bij het plaatsen van deposito's bij de banken.

Er ontstaat dan een vordering (bankgeld), terwijl daarnaast de bank de beschikking krijgt over het chartaalgeld (in de terminologie van Keynes: Money-Proper). Dan is het ook duidelijk, dat kooplieden geld kunnen creëren voorzoover de vorderingen op hen de facto als betalingsmiddel worden geaccepteerd. Alleen hierin onderscheidt zich de moderne bank van de koopman in dit opzicht, dat de eerste deel uitmaakt van het betalingsorganisme, de tweede in het algemeen niet. Daarom gaat Moscow naar mijn meening ook te ver indien hij in betrekking tot de geldcreatie de onderscheiding tusschen bank en bankwezen verwerpt. Alleen in zooverre de bank onderdeel is van het banksysteem is ze practisch tot meervoudige credietverleening in staat, daar dan „het giraal aangewende deel van het crediet” het nulpunt gaat naderen.

Overigens geeft Schr. op blz. 121 een interessante cijfermatige uitdrukking van de credietscheppings-mogelijkheid der afzonderlijke bank.

De daar gegeven formule is inderdaad juist mits men „giraal aangewende deel van het crediet” enger opvat dan Schr. blijkbaar doet. Daaronder mag niet worden begrepen, dat deel, dat direct door de relatie van den credietnemer weer naar een andere bank wordt overgemaakt, doch practisch alleen dat deel dat wordt gecrediteerd ten behoeve van een relatie van den credietnemer, die tevens relatie van de bank is.

Met bovenstaande voor een recensie wat uitvoerige beschouwingen hebben wij uiting willen geven aan onze groote waardeering voor bovengenoemd werk. Men treft ook in de buitenlandsche literatuur nauwelijks een werk aan, waarin zoo helder en tevens zoo realistisch het probleem van de geld- en credietcreatie door de particuliere banken wordt behandeld, terwijl Schr. daarnaast door concreet de voorwaarden en grenzen daarvan aan te geven een origineele prestatie leverde.

H. A. K.